

Регионална сарадња представља један од спољнополитичких приоритета Републике Србије.

Република Србија придаје посебан значај развоју сарадње са другим учесницама регионалне сарадње из региона, као основи за одржање и повећање стабилности и промовисање свеукупне добросуседске сарадње. Сталан напредак и продубљивање регионалне сарадње, посебно кроз регионалне иницијативе, доприноси и интеграцији овог дела Европе у Европску унију.

Регионална сарадња унапређује односе између учесница, убрзава европске интеграционе процесе у региону ЈИЕ и ствара услове за економски напредак и побољшање животног стандарда становништва.

Република Србија је чланица/учесница следећих иницијатива и организација регионалног карактера:

Процес сарадње у југоисточној Европи (ПСуЈИЕ) (South-East European Cooperation Process – SEECP)

Процес сарадње у југоисточној Европи (ПСуЈИЕ) покренут је 1996. године са циљем да се југоисточна Европа трансформише у регион стабилности, безбедности и сарадње у складу са европским интеграционим токовима, а кроз унапређење међусобног дијалога и сарадње на свим нивоима и у свим областима од заједничког интереса. У раду ПСуЈИЕ у својству пуноправних чланова учествује дванаест земаља: Албанија, Босна и Херцеговина, Бугарска, Црна Гора, Грчка, Хрватска, Северна Македонија, Молдавија, Румунија, Србија, Словенија и Турска.

Србија се у пуном капацитету укључила у активности ПСуЈИЕ на Самиту у Скопљу одржаном у октобру 2000. године.

Активности ПСуЈИЕ одвијају се на самитима шефова држава или влада, састанцима МИП, као и на нивоу политичких директора МИП земаља учесница ове иницијативе. Такође, одржавају се и састанци Тројке као сталног координационог тела, коју сачињавају тренутни, претходни и будући председавајући. Састанци на нивоу ресорних министарстава одржавају се према потреби уз разматрање појединих питања која су од интереса земаља чланица.

Основни документ ПСуЈИЕ је Повеља о добросуседским односима, стабилности, безбедности и сарадњи у југоисточној Европи, усвојена 2000. године у Букурешту. Повеља је измењена на Самиту Процеса сарадње у Загребу 11. маја 2007. године како би се дефинисао однос ПСуЈИЕ и Регионалног савета за сарадњу.

На Самиту ПСуЈИЕ одржаном у Загребу 11. маја 2007. године, донета је одлука о успостављању функционалних веза између ПСуЈИЕ и Регионалног савета за сарадњу (РСС), при чему је ПСуЈИЕ наставио дотадашњу улогу форума за политички дијалог и усмеравање сарадње учесница, а Секретаријат РСС, са седиштем у Сарајеву, је постао

оперативна подршка ПСуЈИЕ.

На Самиту ПСуЈИЕ, одржаном 25. јуна 2014. године у Букурешту, Република Србија је, поштујући постигнуте договоре, прихватила учешће „КосоваП“ (са звездицом и познатим текстом фусноте) у активностима ПСуЈИЕ, на равноправној основи, али без прејудуирања статуса и у складу са Договором о регионалном представљању и сарадњи и Бриселским споразумом. Наведено решење поменуто је у Декларацији са Самита ПСуЈИЕ. На овај начин Република Србија је испунила обавезу да неће спречавати нити блокирати „Косово*“ у процесу европских интеграција. Такође, на овај начин није промењена позиција Р. Србије у односу на статус „Косова*“, нити је Република Србија одступила од својих ставова, јер и даље као оквир за обележавање и представљање „Косова*“ остају Резолуција СБ УН 1244 и Саветодавно мишљење Међународног суда правде.

Парламентарна димензија ПСуЈИЕ одвија се кроз сарадњу у оквиру Радне групе парламентарне димензије ПСуЈИЕ, у којој учествују представници Народне скупштине Републике Србије.

Србија је председавала ПСуЈИЕ од јуна 2011. до јуна 2012. године.

Председавање ПСуЈИЕ за период 2020-2021. године преузела је Република Турска. Република Грчка ће председавати ПСуЈИЕ у периоду 2021-2022. године.

Регионални савет за сарадњу (PCC) (Regional Cooperation Council – RCC)

Оснивањем Регионалног савета за сарадњу (PCC) фебруара 2008. године (Заједничка декларација о успостављању PCC), оформљена је „структура“ регионалне сарадње у ЈИЕ. PCC је функционално повезан са Процесом сарадње у ЈИЕ и представља његову институционално – логистичку подршку, кроз рад Секретаријата PCC и генералног секретара. При томе, Процес сарадње у ЈИЕ је фокусиран на политичку, а PCC на секторску сарадњу у региону.

Учеснице PCC су: 12 земаља учесница Процеса сарадње у ЈИЕ (Албанија, БиХ, Бугарска, Грчка, Хрватска, Словенија, Северна Македонија, Молдавија, Румунија, Србија, Турска и Црна Гора), КосовоП, Тројка ЕУ (Секретаријат Савета ЕУ, ЕК, председавајућа земља ЕУ), као и земље и институције које кроз донације и подршку активно подржавају процес регионалне сарадње у ЈИЕ (укупно 46 учесница).

Седиште Секретаријата је у Сарајеву. Генерални секретар Регионалног савета за сарадњу је госпођа Мајлинда Брегу.

Секретаријат PCC има Канцеларију за везу са ЕУ у Бриселу. Оперативно тело је Одбор PCC (RCC Board), а чине га национални координатори и институције које финансирају Секретаријат PCC. Одбор PCC се састаје три пута годишње.

Основни задаци PCC су: развијање регионалне сарадње кроз шест приоритетних области (економски и социјални развој, енергетика и инфраструктура, правосуђе и унутрашњи послови, безбедност, јачање људског потенцијала, парламентарна сарадња) и

идентификовање пројеката од заједничког интереса за државе региона и њихово повезивање са плановима Комисије ЕУ, посебно у програмирању вишекорисничке компоненте инструмента претприступне помоћи (ИПА), као главног оквира за деловање РСС.

Интернет презентација РСС је доступна на сајту www.rcc.int.

Национални координатор Републике Србије за регионални савет за сарадњу:

Павле Јанковић, начелник Одељења за Регионалне иницијативе Сектора за ЕУ, МСП

Централно-европска иницијатива (ЦЕИ) (Central European Initiative – CEI)

Централно-европска иницијатива (ЦЕИ) настала је 1989. године из „сарадње четири земље“ (Р. Италија, Р. Аустрија, тадашња СФР Југославија и Мађарска). ЦЕИ данас има 17 чланица: Р. Албанија, Р. Белорусија, Босна и Херцеговина, Р. Бугарска, Р. Хрватска, Р. Чешка, Р. Италија, Мађарска, Р. Северна Македонија, Р. Молдавија, Р. Пољска, Румунија, Р. Словачка, Р. Словенија, Р. Србија, Украјина и Црна Гора (Р. Аустрија је током 2018. године одлучила да иступи из чланства). Девет земаља су чланице ЕУ а преосталих осам су земље западног Балкана и тзв. европског суседства – Р. Белорусија, Украјина и Р. Молдавија.

Седиште Секретаријата ЦЕИ је у Трсту. Генерални секретар ЦЕИ је Роберто Антонионе (Р. Италија), који је на ову функцију ступио јануара 2019. године. ЦЕИ функционише по систему ротирајућег једногодишњег председавања (од 1. јануара до 31. децембра). Током 2021. године ЦЕИ председава Црна Гора. Уз председавајућег и Секретаријат, важну улогу у функционисању ЦЕИ има и Тројка, која по правилу функционише као Проширена тројка - укључује и Р. Италију, као сталног члана Тројке због њене посебне улоге у ЦЕИ.

ЦЕИ, за разлику од већине других регионалних иницијатива, располаже сопственим фондовима за финансирање, односно ко-финансирање пројеката сарадње. Поред редовних годишњих контрибуција земаља чланица, активности ЦЕИ се финансирају и из посебног Фонда ЦЕИ при Европској банци за обнову и развој (EBRD), који финансира Р. Италија у висини од око 2 милиона евра годишње, као и других донација Р. Италије и раније Р. Аустрије, као и повремених мањих донација других чланица ЦЕИ (за Know-how Exchange Programme).

У оквиру ЦЕИ одржавају се редовни годишњи самити, састанци министара иностраних послова, састанци експерата итд. Важну улогу у функционисању ЦЕИ имају и Састанци националних координатора који се одржавају више пута годишње.

Активности у оквиру парламентарне димензије ЦЕИ одвијају се кроз реализацију састанака Парламентарне скупштине ЦЕИ, парламентарног комитета и општих комитета (о политичким и унутрашњим пословима, о економским пословима и о културним пословима).

Током председавања Р. Србије ЦЕИ, ова регионална иницијатива стекла је статус

посматрача у Генералној скупштини УН, чиме је значајно унапредила свој укупни престиж и улогу фактора интегрисања и стабилизације у региону и шире. Резолуције о сарадњи ЦЕИ са УН се усвајају на сваке две године, у складу са уобичајеним темпом двогодишњих састанака УН и регионалних организација које имају статус посматрача у ГС УН.

Стратешки циљ и основа свих активности ЦЕИ је: „регионална сарадња за европске интеграције“. Чињеница да се ЦЕИ састоји од две групе земаља – држава чланица ЕУ и држава чланица ЦЕИ које нису део ЕУ – значајно доприноси убрзању процеса интеграције држава чланица ЦЕИ које нису у ЕУ, а настоје да јој приступе. Развој квалитетне и функционалне пројектно оријентисане сарадње подстиче брже усвајање стандарда ЕУ и ствара предуслове за пуну интеграцију у ЕУ.

Један од главних приоритета ЦЕИ је сарадња са Европском унијом, са циљем јачања процеса европских интеграција целог региона. Активности ЦЕИ углавном су усмерене на реализацију конкретних пројеката сарадње у региону. Они се спроводе на основу Акционог плана ЦЕИ на период од две године

Више информација о ЦЕИ можете пронаћи на: <http://www.cei.int/> .

Јадранско-јонска иницијатива (ЈЈИ) (Adriatic and Ionian Initiative – AII)

Јадранско-јонска иницијатива је званично покренута на Конференцији о развоју и безбедности у Јадранском и Јонском мору, која је одржана у Анкони, Р. Италија, 19-20. маја 2000. године. На поменутој конференцији је усвојена Декларација из Анконе, оснивачки акт Иницијативе. ЈЈИ је дефинисана као иницијатива за дијалог и сарадњу у Јадранско-јонском региону у циљу стварања простора мира, стабилности и просперитета. Као приоритетне области издвојене су: економска, транспортна и туристичка сарадња, техничка помоћ, одрживи развој, заштита животне средине, културна, научна и образовна сарадња и сарадња у борби против нелегалних радњи.

Генерални секретар ЈЈИ је италијански дипломата амбасадор Ђовани Кастеланета.

Седиште Секретаријата ЈЈИ је у Анкони, (Р. Италија).

Највише тело ЈЈИ је Јадранско-јонски Савет који окупља МСП земаља учесница ЈЈИ. Савет се одржава најмање једанпут годишње. Одлуке се доносе консензусом. Од 2016. године састанци Јадранско-јонског савета се одржавају у заједничком формату са Министарским састанком Стратегије Европске уније за Јадранско-јонски регион (EUSAIR) у оквиру Форума EUSAIR. Одлука о спајању два формата донета је на састанку Комитета високих званичника ЈЈИ, који је одржан октобра 2015. године у Загребу, са потом је потврђена од стране Управног одбора EUSAIR.

Комитет високих званичника ЈЈИ је извршно тело Јадранско-јонске иницијативе које има састанке бар три пута годишње на нивоу националних координатора.

Активности ЈЈИ се спроводе путем одржавања тематских Округлих столова. Сврха Округлих столова прилагођена и стављена на располагање Тематским управљачким

групама EUSAIR (TSG).

Земље учеснице ЈЈИ су: Р. Албанија, БиХ, Грчка, Р. Италија, Р. Словенија, Р. Хрватска, Црна Гора, Р. Србија, Р. Северна Македонија и Р. Сан Марино.

Србија је председавала ЈЈИ у периоду од 1. јуна 2019. до 1. јуна 2020. године када је председавање преузела Словенија. Тренутно, Србија је члан председавајуће „Тројке”.

Поменуто председавање Србије је окончано усвајањем „Београдске декларације” од стране министара земаља учесница (министарски састанак је одржан on line) – ЛИНК за БГ Декларацију.

Стратегија Европске уније за Јадранско-јонски регион (EU Strategy for the Adriatic and Ionian Region – EUSAIR)

Стратегија Европске уније за Јадранско-јонски регион (EUSAIR) је израђена 2014. године на основу Поморске стратегије ЕУ за Јадранско и Јонско море из 2012. године (COM (2012) 713). С обзиром на позитивно искуство ЕУ са макро-регионалним стратегијама које су претходиле EUSAIR (макро-регионалне стратегије за балтички и подунавски регион, које су настале 2009, односно 2010. године; макро-регионална стратегија за алпски регион је настала касније – 2015. године). Макро-регионалне стратегије ЕУ представљају интегрисани оквир усвојен за решавање заједничких изазова, у дефинисаном географском подручју, са којима се суочавају како државе чланице ЕУ, тако и тзв. „треће државе” тј. државе учеснице које се налазе у датом подручју. Приоритети макро-регионалних стратегија усмерени су на пројекте и активности које имају за циљ регионално повезивање и подразумевају координацију у оквиру секторских политика на различитим нивоима управљања. Што се тиче EUSAIR, приоритети су јачање сарадње у области плаве економије, транспорта и енергетских мрежа, заштите животне средине и одрживог туризма, који се узимају за стубове ове стратегије.

Земље учеснице EUSAIR су исте као и у Јадранско-јонској иницијативи ЈЈИ – осим Сан Марина: Р. Албанија, БиХ, Р. Хрватска, Грчка, Р. Италија, Р. Словенија, Р. Србија, Црна Гора и Р. Северна Македонија.

Политички ниво руковођења се остварује кроз редовне годишње састанке држава учесница EUSAIR на министарском нивоу. Од 2015. године и Форума одржаног у Дубровнику, Министарски састанак EUSAIR и састанак Јадранско-јонског савета се одржавају у јединственом формату у оквиру Форума EUSAIR.

Координациони ниво чини Управи одбор - YO (Governing Board), док имплементациони ниво представљају Тематске управљачке групе (Thematic Steering Groups – TSG). YO је састављен од националних ко-координатора (при чему сваку државу представљају по два представника, један из МИП, други из ресора који је задужен за координацију ЕУ фондова, односно, у случају држава кандидата, који је национални ИПА координатор), координатора стубова, представника ЕК (Генерални директорати за политику суседства и преговоре о проширењу – DG NEAR, за регионалну у урбану политику – DG REGIO, за поморство и рибарство – DG MARE), представници Секретаријата ЈЈИ, представници Управног одбора ADRIION програма, као и представници Пројекта тачке подршке управљању EUSAIR (Facility Point).

Истовремено када и ЈЈИ, Србија је председавала EUSAIR тј. од 1. јуна 2019. до 1 јуна

2020. године.

www.adriatic-ionian.eu

Стратегије ЕУ за Подунавље (EU Strategy for the Danube Region – EUSDR)

Европска комисија је коначни текст Стратегије ЕУ за Подунавље, уз пратећи Акциони план, усвојила 8. децембра 2010. године. Савет ЕУ је формално усвојио Стратегију 24. јуна 2011. године.

У изради Стратегије ЕУ за Подунавље је учествовало 14 подунавских земаља, од којих су сада 9 чланице ЕУ (СР Немачка, Аустрија, Словачка, Чешка Република, Мађарска, Р. Бугарска, Румунија, Р. Словенија, Р. Хрватска), а 5 нису чланице (Р. Србија, БиХ, Црна Гора, Украјина, Р. Молдавија). Стратегија представља платформу за сарадњу и прихватање тековина ЕУ од стране земаља кандидата. У региону обухваћеним Стратегијом живи преко 115 милиона становника.

Интернет презентација: www.danube-region.eu .

Стратегија за Подунавље има 4 основна стуба:

1. Повезивање Дунавског региона - транспорт, енергетика и повезивање кроз културу и туризам;
2. Заштита животне средине Дунавског региона – водни ресурси, природа и спречавање ризика;
3. Изградња просперитета у Дунавском региону – наука, образовање, конкурентност и улагање у људе;
4. Оснаживање Дунавског региона – јачање институционалних капацитета и сарадње и промовисање безбедности и борбе против организованог криминала.

Стратегија дефинише 11 приоритетних области у оквиру којих ће се реализовати пројекти и за које су одређене земље – координатори (по 2 за сваку област):

Приоритетна област: Земље:

Приоритетна област:

Земље:

1) Побољшање мобилности и интермодалности

Унутрашњи пловни путеви:

Аустрија, Румунија

Друмски, путнички и ваздушни транспорт:

Словенија, Република Србија

2) Подршка развоју одрживе енергије

Мађарска, Чешка Република

3) Промоција културе и туризма

Р. Бугарска, Румунија

4) Успостављање и одржавање квалитета воде

Мађарска, Словачка

5) Управљање ризицима у области животне средине

Мађарска, Румунија

6) Очување биодиверзитета, квалитета ваздуха и тла

СР Немачка (Баварска), Р. Хрватска

7) Развој економије знања (истраживање, образовање и информационо-комуникационе технологије)

Словачка, Р. Србија

8) Подршка унапређењу конкурентности предузећа

СР Немачка (Баден Виртемберг), Р. Хрватска)

9) Инвестиције у кадрове и стручност

Аустрија, Р. Молдавија

10) Унапређење институционалних капацитета

Аустрија, Словенија

11) Повећање безбедности и борба против организованог криминала

СР Немачка, Р. Бугарска

Од почетака примене Стратегије ЕУ за Дунавски регион, покренуто је или додатно развијено неколико веома важних пројеката међу којима су најзначајнији главни планови обнове и одржавања пловних путева, стварање мрежа за заштиту животне околине, развој заједничких методологија за процену и управљање ризиком од природних катастрофа, као и успостављање мреже за побољшање сигурности на Дунаву. Захваљујући Стратегији унапређен је културни и научно-истраживачки дијалог у региону, као и сарадња са постојећим међународним организацијама (Међународна комисија за заштиту реке Дунав – ICPDR, Карпатска конвенција). Успостављен је Дунавски финансијски дијалог, као једна од успешнијих платформи за креирање партнерства и укључивање финансијских институција на промоцији пројеката у региону.

Једно од важних подручја у којем је EUSDR дала стваран допринос односи се на проширење и планове политике суседства. Унапређена је тематска сарадња са 5 држава које нису чланице ЕУ, успостављена је прва Европска групација за територијалну сарадњу са земљом која није чланица ЕУ (Мађарска – Украјина) а установљен је нови програм координације 2015. године којим је омогућено Молдавији да учествује у Стратегији.

Р. Србија је добила улогу координатора за две области: бр. 1б – инфраструктура: железнички, друмски и ваздушни саобраћај (заједно са Словенијом) и бр. 7 – наука и економија знања (заједно са Словачком). У сваком од надзорних одбора који постоје при приоритетним областима Стратегије Р. Србија има свог представника.

Девети годишњи форум Стратегије ЕУ за Дунавски регион одржан је због пандемије COVID-19 у виртуелном формату 22. октобра 2020. године у организацији Р. Хрватске. После Годишњег форума једногодишње председавање које је у току преузела је Р. Словачка.

Влада Републике Србије је 24. септембра 2009. године донела одлуку о формирању Радне групе за сарадњу са ЕУ у Подунављу. Чланови Радне групе су представници министарстава и институција релевантних за сарадњу са ЕУ у Подунављу, затим представници ИВ Војводине и Привредне коморе Србије.

Послове националног координатора обавља Невена Карановић, специјални саветник министра за европске интеграције Републике Србије.

„Берлински процес“

„Берлински процес“ је покренут скупом на највишем нивоу (председници влада, министри спољних послова и министри економије Албаније, БиХ, Хрватске, Северне Македоније,

Црне Горе, Србије, Словеније, Аустрије, Француске, ПИС у Приштини, као и представници Европске комисије), који је на иницијативу канцелара СР Немачке А. Меркел, одржан у Берлину 28. августа 2014. године. Циљ Самита посвећеног западном Балкану био је постизање заједничког договора о јачању регионалне сарадње на ЗБ и утврђивање четворогодишњег оквира (2014-2018) за решавање преосталих отворених питања у региону.

Након Самита о западном Балкану у Берлину (2014) одржани су и Самити о ЗБ у Бечу (2015), Паризу (2016), Трсту (2017), Лондону (2018), Познању (2019) и Софији (2020). У „Берлински процес“ су 2019. године укључене Грчка и Бугарска, тако да Процес сада обухвата 16 учесника: Црна Гора, БиХ, Северна Македонија, Албанија, Србија, ПИС у Приштини, као и Немачка, Аустрија, Француска, Италија, Словенија, Хрватска, Велика Британија, Пољска, Грчка и Бугарска.

У циљу унапређења повезаности у региону ЗБ, као и између ЗБ и ЕУ, сачињена је Агенда повезивања (Connectivity Agenda), са посебним акцентом на припрему и финансирање конкретних регионалних инфраструктурних инвестиционих пројеката и примену техничких стандарда и реформских мера (између осталог у погледу усклађивања/поједностављења процедура преласка граница, реформе железнице, информационих система, безбедности на путевима, шема одржавања путева и др). На Четвртом Самиту у Трсту (јул 2017) усвојен је Вишегодишњи акциони план за Регионални економски простор (Multi-Annual Action Plan for a Regional Economic Area – MAP REA), који се односи на области трговине, инвестиција, мобилности и дигиталне економије. На Самиту одржаном у Софији (новембар 2020) усвојен је Акциони план за Заједничко регионално тржиште 2021-2024. и подржана Зелена Агенда за ЗБ.

Најзначајнији резултати постигнути у оквиру „Берлинског процеса“: успостављена је Регионална канцеларија за сарадњу младих, са седиштем у Тирани, по угледу на Немачко-Француски модел (за првог генералног секретара RYCO је изабран Ђуро Блануша из Р. Србије); Закључен је споразум о оснивању Транспортне заједнице у ЈИЕ, са седиштем Секретаријата у Београду, која је почела са функционисањем 13. септембра 2019. године; Основан је Коморски инвестициони форум Западног Балкана (КИФ), са седиштем у Трсту, који представља и заступа интересе око 350.000 компанија; Током Другог Дигиталног самита западног Балкана, представници шест економија ЗБ потписали су у Београду, 4. априла 2019. године, „Споразум о снижавању цена услуга роминга у јавним мобилним комуникационим мрежама у региону ЗБ“; Покретање Фонда за западни Балкан – ФЗБ, септембра 2017. год., намењеног развоју сарадње цивилног друштва.

Регионална канцеларија за сарадњу младих (Regional Youth Cooperation Office -RYCO)

На Другом Самиту о ЗБ у оквиру „Берлинског процеса“ (Беч, 27.8.2015), премијери ЗБ6 су потписали „Заједничку декларацију о успостављању Регионалне канцеларије за сарадњу младих западног Балкана“ (RYCO). Споразум о успостављању RYCO са седиштем у Тирани потписан је на наредном Самиту о ЗБ у Паризу (4. јула 2016. године). Идеја за оснивање RYCO је проистекла из договора премијера Р. Србије и Р. Албаније,

Александра Вучића и Едија Раме. Настала је по угледу на Француско-немачку канцеларију за сарадњу младих, успостављену на основу Јелисејског споразума из 1963. године. На другом састанку Управљачког одбора RYCO (Берлин, 22-23.3.2017) за првог ГС изабран је представник Србије Ђуро Блануша. На четвртом састанку УО RYCO (Тирана, 16.5.2017) за заменика ГС је изабран Фатос Мустафа из Приштине.

Годишњи буџет RYCO износи два милиона евра, од којих један милион обезбеђују уговорне стране из региона, а другу половину Европска комисија и други донатори. У складу са Статутом, Канцеларијом управља Управљачки одбор који чине по два представника из сваке уговорне стране (један представник који је непосредно одговоран за омладинску политику и један омладински представник).

Народна скупштина Р. Србије је усвојила Закон о потврђивању Споразума о успостављању РКМ 29. маја 2017. године. Годишња контрибуција Р. Србије за буџет RYCO износи 389.000 евра. Представници Р. Србије у УО RYCO су: Вања Удовичић, министар омладине и спорта Р. Србије, и Марко Костић, омладински представник.

Од оснивања RYCO доста је учињено на унапређењу сарадње младих у региону. Циљеви RYCO су унапређење омладинске сарадње, превазилажење међуетничке дистанце између младих у региону, учешће у програмима међукултурне размене. Један од фокуса у активностима RYCO је „Развој концепта школских размена“. RYCO остварује сарадњу са УН, ЕУ и Владом Норвешке у реализацији неколико регионалних пројеката. Један од пројеката који се реализује од стране RYCO је Балканска омладинска лабораторија (WB6 Lab) која је тзв. Регионални инкубатор за предузетништво и иновације, које је креирано за младе лидере.

www.rycowb.org

Вишеградска група (В4) (Visegrad Group – V4)

Вишеградска група (В4) основана је 15. фебруара 1991. године као неформално удружење Чехословачке (од 1993. године Р. Чешка и Р. Словачка), Р. Пољске и Мађарске. Циљ је био постављање темеља сарадње у промењеним политичким околностима у средњој Европи и стварање услова за улазак у ЕУ. У тада усвојеној „Вишеградској декларацији“ наглашено је да основу за успешну сарадњу представљају слично историјско, културно и верско наслеђе, традиционалне везе и узајамни утицаји.

Вишеградска група се активно поставља према региону западног Балкана кроз дипломатске активности, промоцију пројеката и одржавању континуитета у имплементацији програма који су започети током претходних председавања. Такође, одржавају се редовни годишњи сусрети високих званичника западног Балкана и држава Вишеградске групе.

У оквиру чешког председавања В4 у Прагу је 13. новембра 2015. године одржан Годишњи састанак министара спољних послова држава чланица В4 и министара спољних послова западног Балкана. Том приликом потписан је Споразум о оснивању Фонда за западни Балкан.

Република. Пољска обавља једногодишње ротирајуће председавање В4 у периоду од 1. јула 2020. до 30. јуна 2021. године.

Међународни вишеградски фонд (МВФ) представља једину сталну структуру В4. МВФ финансира активности НВО и приватних лица где, осим донација (тзв. грантова), додељује појединачне стипендије и организује уметничке радионице, које доприносе размени мишљења у оквиру В4 региона и између суседних земаља укључених у В4.

Више информација о Вишеградској групи можете пронаћи на:

www.visegradgroup.eu

www.visegradfund.org

Фонд за западни Балкан (ФЗБ) (Western Balkans Fund - WBF)

Фонд за западни Балкан (ФЗБ) је иницијатива усмерена на јачање веза и ближу сарадњу Уговорних страна, заједничко представљање код трећих држава као и на унапређење квалитета живота становништва региона и подстицај европским интеграцијама кроз финансирање пројеката цивилног друштва и појединаца. Уговорне стране ФЗБ су: Р. Србија, Р. Албанија, Босна и Херцеговина, Р. Северна Македонија, Црна Гора и тзв. „Косово**“.

Циљеви Фонда за западни Балкан посебно се остварују кроз активности у областима развоја и промоције: културне сарадње, научне размене, истраживања и сарадње у сфери образовања, размене између младих и одрживог развоја. Споразум о успостављању ФЗБ потписан је 13. новембра 2015. године у Прагу, а ФЗБ је постао оперативан 2017. године.

Седиште секретаријата ФЗБ се налази у Тирани. Извршни директор ФЗБ је Ђерђ Мура који је ступио на ову функцију у септембру 2017. године. ФЗБ функционише по систему ротирајућег једногодишњег председавања (од 1. јануара до 31. децембра). Током 2021. године ФЗБ председава Р. Северна Македонија.

У оквиру ФЗБ министри спољних послова се сусрећу једном годишње, у формату Конференције министара иностраних послова ФЗБ, док се национални координатори уговорних страна састају више пута годишње на састанцима Комитета високих званичника.

Основна активност и допринос ФЗБ се огледа у јавним позивима за пројекте који су отворени једном годишње за све цивилне организације чији су пројекти усмерени на три тематске области: културна сарадња, образовна и научна размена и одрживи развој. Тренутно се спроводе пројекти из трећег јавног позива док ће четврти позив бити отворен на пролеће 2021. Секретаријат ФЗБ такође организује радионице и тренинге за цивилни сектор, као и отворене позиве за појединачне пројекте.

Више информација о Фонду за западни Балкан на:

www.westernbalkansfund.org

као и на фејсбук страници Western Balkans Fund.

„Брдо-Бриони процес“

Р. Словенија и Р. Хрватска су заједно покренуле идеју о „Брдо-Бриони процесу“ током неформалног сусрета премијера две земље, Б. Пахора и Ј. Косор, јануара 2010. године у Крањској Гори. Циљ успостављања поменуте регионалне иницијативе је био јачање веза у региону ЗБ, као средства за брже напредовање региона на путу европских интеграција. „Брдо-Бриони процес“ формално је започет сусретом лидера западног Балкана на Брду код Крања, 20. марта 2010. године. Као неформална регионална иницијатива, процес је по месту одржавања првобитно назван „Брдо процес“ да би убрзо био преименован у „Брдо-Бриони процес“, будући да је његов оснивач и Р. Хрватска.

Процес окупља представнике Словеније, Хрватске и ЗБ6 (Албанија, БиХ, Црна Гора, С. Македонија, Србија и ПИС у Приштини), уз повремено учешће највиших званичника других земаља и институција, у својству координатора (Француска) или специјалних гостију (Немачка, Италија, Аустрија, Пољска, ЕУ и САД).

Од самог успостављања Процеса, поред састанака на највишем нивоу (Самита) и састанака МИП-ова, одржавани су и тематски састанци (министара правде и министара унутрашњих послова) који су резултирали одређеним договорима о међусобној сарадњи, а у циљу убрзања процеса европских интеграција региона у целини.

Поред иницијалног сусрета лидера ЗБ на Брду код Крања 2010. године, у оквиру „Брдо-Бриони процеса“ до сада су одржани следећи скупови на највишем нивоу: Самит у Дубровнику (15.7.2014); Састанак МИП-ова на Брду код Крања (23.4.2015); Самит у Будви (7-8.6.2015); Ванредни Самит у Загребу (25.11.2015); Самит у Сарајеву (28-29.5.2016); Самит и састанак МИП-ова на Брду код Крања (3.6.2017); Самит у Скопљу (27.4.2018) и Самит у Тирани (8-9.5.2019). На последњем Самиту у Тирани је договорено да Словенија буде домаћин наредног, ванредног састанака лидера ББП. У 2020. години Словенија је намеравала да организује Самит ББП на Брду код Крања, посвећен десетогодишњици ове иницијативе, али су због пандемије COVID-19 ови скупови одложени.

Циљеви Процеса, који су рефлектовани и кроз закључке који су усвајани на његовим скуповима, тичу се пре свега: пружања подршке процесу проширења ЕУ, јачања одговорности за политичку стабилност и помирење у ЈИЕ, унапређења суседских односа, решавања преосталих отворених питања на миран начин, реформских процеса, изградње инфраструктурне мреже у ЈИЕ тј. даљег јачања „повезаности“ посебно у области енергетике, инфраструктуре и транспорта, владавине права, унапређења економске конкурентности и система образовања. Поједини циљеви Процеса су веома слични циљевима из „Берлинског процеса“ и у документима који су усвајани на скуповима ББП временом је почело са наглашавањем потребе међусобне синергије ова два процеса. Истовремено, на скуповима „Брдо-Бриони процеса“ је разматран и низ тема које се не односе непосредно на оквир сарадње у ЈИЕ, попут ситуације у Украјини, осуде тероризма, климатских промена, евроатлантских интеграција, суочавања са глобалним безбедносним изазовима и сл.

Регионална иницијатива за миграције, азил и избеглице (Migration, Asylum, Refugees Regional Initiative – MARRI)

Пакт стабилности за ЈИЕ је 2002. године усвојио одлуку о оснивању Регионалне иницијативе за питања миграције, азила и избеглица (MARRI) како би се боље и успешније управљало миграционим токовим у региону. Оснивачки министарски Форум MARRI одржан је у Херцег Новом, 5. априла 2004. године.

У садашњим оквирима, MARRI (Migration, Asylum, Refugees Regional Initiative) представља регионалну иницијативу за питања миграције, азила и избеглица, чије учеснице су: Р. Албанија, Босна и Херцеговина, Р. Македонија, Црна Гора, Р. Србија и „Косово“ (Косово* је учесник од 10. јуна 2015. године, што је потврђено у Декларацији Регионалног форума који је у Скопљу одржан 10. јуна 2015. године. Истом Декларацијом је потврђено и повлачење Р. Хрватске из ове регионалне иницијативе, будући да је она постала члан ЕУ.). Иницијатива је „у власништву“ учесница, а њено седиште тј. MARRI Регионални центар, је у Скопљу. Активности учесница иницијативе, као и интерна и операциона организација Центра, дефинисани су Статутом Центра за миграције, азил и избеглице. Начин функционисања Регионалне иницијативе за миграције, азил и избеглице (MARRI) утврђен је Смерницама и правилима процедуре поменуте Иницијативе. (Статут и Смернице су иновирани на састанку Комитета MARRI, 10. јуна 2015. године).

На састанку Комитета MARRI, који је одржан у Подгорици 20. јуна 2016. године Република Србија је и формално преузела председавање овом регионалном иницијативом а на састанку Регионалног форума MARRI 21. јуна 2016. године, ова одлука је потврђена.

Органи одлучивања у оквиру MARRI иницијативе су: 1. Регионални форум – који чине МУП-ови учесница, као и високи представници задужени за питања азила, миграција, управљања границама, визног режима и повратка расељених лица. Регионални форум даје политичку подршку за рад Иницијативе и на њему се доносе одлуке од заједничког интереса за све учеснице и 2. Регионални комитет – који чине представници министарстава спољних послова учесница. Регионални комитет има задатак да одређује смернице рада MARRI, координира активности, доноси стратешке одлуке у вези са активностима иницијативе као и да предлаже начине реализације идеја и пројеката у оквиру MARRI. Састаје се најмање два пута годишње, по правилу уочи одржавања Регионалног форума.

Актуелни директор Регионалног центра MARRI је Сашко Коцев који долази из Северне Македоније.

<https://marri-rc.org.mk/>

Споразум о слободној трговини у Централној Европи (Central European Free Trade Agreement – CEFTA)

Споразум о изменама и приступању Централноевропском споразуму о слободној трговини – CEFTA 2006 - потписан је у Букурешту, 19. децембра 2006. године.

Потписнице Споразума су: Р. Албанија, Р. Бугарска, Босна и Херцеговина, Р. Македонија,

Р. Молдавија, Р. Србија, Р. Хрватска, Црна Гора и УНМИК/Косово. После пријема у ЕУ, Румунија и Р. Бугарска су иступиле из CEFTA 2007. године, а Хрватска је 2013. године.

Имплементација Споразума почела је 2007. године, након ратификације у потписницама. Р. Србија је ратификовала Споразум 25.09.2007. године.

Албанија је постала нови депозитар CEFTA Споразума 2013. Године (уласком Хрватске у ЕУ и иступањем из CEFTA).

CEFTA 2006 је мултилатерални споразум који је заменио 32 билатерална споразума о слободној трговини у региону југоисточне Европе (ЈИЕ), као очекивани след успостављања зоне слободне трговине у региону ЈИЕ на основу Меморандума о либерализацији и олакшицама у трговини (потписан 27. јула 2001. године у Бриселу, у оквиру Пакта стабилности за ЈИЕ). Ступањем Споразума на снагу, примењен је ниво либерализације утврђен билатералним споразумима, уз немогућност увођења додатних фискалних и квантитативних ограничења. Споразумом је прописана обавеза потписница да успоставе зону слободне трговине, пуну либерализацију у складу са одредбама споразума CEFTA и са релевантним правилима и процедурама СТО.

Р. Србија је била председавајући CEFTA 2017. године.

После Европске уније, регион CEFTA је други по важности спољнотрговински партнер Републике Србије.

Више података на

www.cefta.int
www.mtt.gov.rs
www.pks.rs
www.stat.gov.rs

Међународна комисија за слив реке Саве (International Sava River Basin Commission – ISRBC)

Оквирни споразум о сливу реке Саве је потписан 3. децембра 2002. године, ступио је на снагу 29. децембра 2004. године, а државе потписнице су Босна и Херцеговина, Република Хрватска, Република Словенија и Република Србија.

Међународна комисија за слив реке Саве - International Sava River Basin Commission - ISRBC успостављена је за потребе примене оквирног споразума и омогућава сарадњу потписница у реализацији три главна циља:

- успостављању међународног режима пловидбена реци Сави и њеним притокама,
- успостављање одрживог управљања водама и
- предузимање мера за спречавање или ограничавање опасности односно заштите од штетног утицаја вода, водног режима и екосистема.

Р. Србија је постала држава страна Оквирног споразума о сливу реке Саве и Протокола о

режиму пловидбе 2004. године доношењем Закона о потврђивању Оквирног споразума о сливу реке Саве и Протокола о режиму пловидбе („Службени лист СЦГ, Међународни уговори”, број 12/04).

Међународну комисију за слив реке Сав чине по два представника сваке стране потписнице Оквирног споразума, тј. члан и заменик члана. Седиште Међународне комисије за слив реке Саве је у Загребу.

Више информација на

www.savacomission.org

www.rdvode.gov.rs/medjunarodna-saradnja-sava.php

Центар за спровођење закона у југоисточној Европи (Southeast European Law Enforcement Center - SELEC)

Центар за спровођење закона у Југоисточној Европи - SELEC настао је трансформацијом Регионалног центра за борбу против прекограничног криминала - SECI (основаног у оквиру Иницијативе за сарадњу у југоисточној Европи 1999. године), потписивањем SELEC конвенције у Букурешту 09. децембра 2009. године од стране представника 13 држава чланица.

Државе потписнице SELEC Конвенције су: Р. Албанија, Босна и Херцеговина, Р. Бугарска, Р. Хрватска, Р. Грчка, Мађарска, Р. Северна Македонија, Р. Молдавија, Црна Гора, Румунија, Р. Словенија, Р. Србија и Р. Турска.

Конвенција је ступила на снагу 7. октобра 2011. године, а депозитар Конвенције је Румунија.

Седиште Центра SELEC је у Букурешту.

Државе чланице SELEC су: Р. Албанија, Босна и Херцеговина, Р. Бугарска, Р. Грчка, Мађарска, Р. Северна Македонија, Р. Молдавија, Црна Гора, Румунија, Р. Србија и Р. Турска .

Земље посматрачи SELEC су: Република Аустрија, Краљевина Белгија, Република Чешка, Република Француска, Грузија, Савезна Република Немачка, Израел, Јапан, Холандија, Краљевина Шпанија, Република Словачка, Украјина и Уједињено краљевство Велика Британија и Северна Ирска.

Главни задаци SELEC дефинисани су SELEC конвенцијом, а заснивају се на сарадњи држава чланица у превенцији и сузбијању криминалних активности, са елементом прекограничне повезаности, укључујући организовани криминал, тероризам, кријумчарење људи и роба, кроз заједнички оперативни рад царина и полиције држава чланица, као и кроз размену информација и докумената између официра за везу, делегираних у SELEC центар од стране држава чланица, и особа за контакт на националном нивоу.

Више информација на

www.selec.org

www.mup.gov.rs

www.carina.rs